

NIMIHAKEMISTO

A

Aiskhylos (525—456 eaa.), etevä muinaiskreikkalainen draamakirjailija, klassisten tragedioiden tekijä.—106, 264.

Alison, Archibald (1792—1867), englantilainen historikko ja taloustieteilijä, tory-puolueen jäsen.—161, 163, 355.

Anaksagoras (n. 500—428 eaa.), Klazomenaista (Vähä Aasia) syntyisin oleva muinaiskreikkalainen filosofi, materialisti.—497.

Annenkov, Pavel Vasiljevitš (1812—1887), venäläinen liberaali tilanherra, kirjallisuudenharrastaja.—598—611.

Antonius, Marcus (83—30 eaa.), roomalainen poliitikko ja sotapäällikkö, Julius Caesarin kannattaja.—489.

Aristeides (n. 540—467 eaa.), muinaiskreikkalainen valtiomies ja sotapäällikkö, maltillisidemokraattisen virtauksen edustaja Ateenassa.—489.

Aristoteles (384—322 eaa.), muinaisajan suuri ajattelija; filosofiaa häilyi materialismin ja idealismin välillä; orjanomistajaluokan ideologi.—62, 260.

Arkwright, Richard (1732—1792), englantilainen porvarillinen yrittäjä teollisen mullistuksen kaudella; pidätti useiden Englannissa tehtyjen keksintöjen patentit itselleen.—169, 353, 354.

Arnauld, Antoine (1612—1694), ranskalainen filosofi, Descartesin idealistisen tietoteorian kannattaja, metafysiikko.—495.

B

Babeuf, Gracchus (oikea nimi François Noël) (1760—1797), ranskalainen vallankumousmies, utooppisen tasanjakokommunismin etevimpiä edustajia, »yhdenvertaisten» salaliiton järjestäjä.—397, 486.

Bacon, Francis, Verulamilainen paroni (1561—1626), etevä englantilainen filosofi, englantilaisen materialismin perustanlaskija; luonnontutkija ja historioitsija.—62, 122, 496—498.

Barère, Bertrand (1755—1841), ranskalainen lakimies, 1700-luvun lopun porvarillisen vallankumouksen toimihenkilö, Konventin jäsen, jakobiini; myöhemmin osallistui aktiivisesti thermidorin vastavallankumoukselliseen valtiokaappaukseen.—127.

Bauer, Bruno (1809—1882), saksalainen idealistifilosofi, huomattavimpia nuorhegeliläisiä; porvarillinen radikaali, sittemmin kansallisliberaali; kirjoitti useita teoksia kristinuskon historiasta.—64, 173—176, 287, 288, 387, 389, 434—485, 501—515, 519—529, 530—534, 544, 573—576, 597.

Bauer, Edgar (1820—1886), saksalainen publisisti, nuorhegeliläinen; Bruno Bauerin veli.—362—365, 367, 368, 380, 385—391, 399, 400, 403, 434, 444, 519, 531—533, 570, 597.

Bayle, Pierre (1647—1706), ranskalainen filosofi, skeptikko, uskonnollisen dogmatismin arvostelija.—495, 496.

Beaumont de la Bonninière, Gustav Auguste (1802—1866), ranskalainen porvarillinen sanomalehtimies ja poliitikko; USA:n kurituslaitoksia ja orjuutta käsittelevien kirjojen tekijä.—72, 82, 85, 96, 568.

Bentham, Jeremy (1748—1832), englantilainen porvarillinen sosiologi, utilitarismin teoreetikko.—501—503, 558, 569, 576.

Bergasse, Nicolas (1750—1832), ranskalainen monarkistimielinen sanomalehtimies, fysiokraatti, ammatiltaan asianajaja.—238.

Berthollet, Claude Louis (1748—1822), tunnettu ranskalainen kemisti.—151.

Blackstone, William (1723—1780), englantilainen lakimies, Englannin perustuslaillis-monarkistisen hallitustavan puolustaja.—578.

Bourbon, kuningassuku Ranskassa (1589—1792, 1814—1815 ja 1815—1830).—438, 492.

Boz, ks. Dickens, Charles.

Bray, John Francis (1809—1897), englantilainen taloustieteilijä, utopisti-sosialisti, Owenin seuraaja; ammatiltaan kirjapainotyöläinen.—339.

Brougham Henry Peter, paroni (1778—1868), englantilainen lakimies ja kirjailija; 1820—1830-luvuilla whig-puolueen huomattava toimihenkilö, lordikanslerina 1830—1834.—187.

Bruno, ks. Bauer, Bruno.

Brutus, Marcus Junius (n. 85—42 eaa.), Rooman poliitikko, yksi Julius Caesaria vastaan suunnatun aristokraattisen tasavaltaisen salaliiton järjestäjistä.—489.

Buchez, Philippe Joseph (1796—1865), ranskalainen poliitikko ja historiantutkija, porvarillinen tasavaltalainen, yksi kristillisen sosialismin ideologeista.—88, 487, 597.

Buonarroti, Filippo Michele (1761—1837), italialainen valiankumouksellinen, 1700- ja 1800-luvun vaihteessa tunnettu Ranskan vallankumousliikkeen toimihenkilö; utoppeisen kommunismin kannattaja, Babeufin aateveli; hänen kirjansa Salaliitto yhdenvertaisuuden nimissä joudutti babouvististen perinteiden elpymistä vallankumouksellisessa työväenliikkeessä.—486.

Buret, Antoine Eugène (1810—1842), ranskalainen pikkuporvarillinen sosialisti.—124, 187, 188, 201.

Böhme, Jakob (1575—1624), saksalainen käsityöläinen, mystikkofilosofi.—497.

C

Cabanis, Pierre Jean George (1757—1808), ranskalainen lääkäri, materialistifilosofi.—494.

Cabet, Étienne (1788—1856), ranskalainen sanomalehtimies, huomattava rauhanomaisen utooppisen kommunismin edustaja; kirjan *Matka Ikariaan* tekijä; vuosina 1841—1849 toimi »*Populaire*» sanomalehden toimittajana.—250, 501.

Caesar, Gaius Julius (n. 100—44 eaa.), kuuluisa roomalainen sotapäällikkö ja valtiomies.—489.

Carlyle, Thomas (1795—1881), englantilainen kirjailija, historikko, idealistifilosofi, joka propagoi sankarien palvontaa; 1840-luvun feodaalista sosialismia lähellä olevien katsomusten ilmaisijana arvosteli englantilaista porvaristoa taantumuksellisen romantismin näkökannalta; tuki tory-puoluetta; vuoden 1848 jälkeen taantumuksellinen, työväenliikkeen avoin vihollinen.—356.

Cartwright, Edmund (1743—1823), tunnettu englantilainen keksijä.—151.

Cassius (Gaius Cassius Longinus) (k. 42 eaa.), roomalainen poliitikko, kansantribuuni, yksi Julius Gaesaria vastaan suunnatun aristokraattisen tasavaltaisen salaliiton järjestäjistä.—489.

Catilina, Lucius Sergius (n. 108—62 eaa.), roomalainen poliitikko, patriisi, aristokraattista tasavaltaa vastaan suunnatun salaliiton järjestäjä.—489.

Cato, Marcus Porcius, nuorempi (95—46 eaa.), roomalainen valtiomies, aristokraattisen tasavaltalaispuolueen päämies; tahdomatta kokea tasavallan kukistumista teki itsemurhan.—489.

Chamisso, Adalbert von (1781—1838), saksalainen romanttinen runoilija; vastusti feodaalista taantumusta.—63.

Chaptal, Jean Antoine (1756—1832), ranskalainen kemisti, porvarillinen poliitikko.—584.

Cherbuliez, Antoine Elisée (1797—1869), sveitsiläinen taloustieteilijä, Sismondin seuraaja, joka liitti Sismondin teoriaan Ricardon opin aineksia.—319, 338.

Chevalier, Michel (1806—1879), ranskalainen insinööri, taloustieteilijä ja publisisti; 1830-luvulla saint-simonisti, sittemmin freetraderi.—135, 239, 267, 333.

Clavière, Étienne (1735—1793), ranskalainen valtiomies; vuosien 1789—1794 vallankumouksen aikana oli lakiasäättävän kokouksen jäsen; kuului girondistien hallitukseen finanssiministerinä.—318.

Clodius, Publius C. Pulcher (k. 52 eaa.), roomalainen poliitikko, Julius Caesarin kannattaja, kansantribuuni (58 eaa.)—489.

Collins, Anthony (1676—1729), englantilainen materialistifilosofi.—498.

Comte, Charles (1782—1837), ranskalainen liberaali sanomalehtimies, vulgaari taloustieteilijä.—318, 368, 393—396.

Condillac, Étienne Bonnot (1715—1780), ranskalainen deistifilosofi, sensuaalisti, John Locken seuraaja.—495, 498, 499.

Courier, de Méré, Paul Louis (1772—1825), ranskalainen kielentutkija ja lehtimies, porvarillinen demokraatti; vastusti aatelista ja kirkollista taantumusta Ranskassa.—239.

Coward, William (n. 1656—1725), englantilainen lääkäri, materialistifilosofi.—498.

Cramer, Andreas Wilhelm (1760—1833), saksalainen lakimies ja kielentutkija, roomalaisen oikeuden professori Kielin yliopistossa.—62.

Crémieux, Adolphe (1796—1880), ranskalainen asianajaja ja poliitikko, 1840-luvulla oli porvarillinen liberaali.—481.

Crévet, Emanuel, kreivi (1747—1809), ranskalainen poliitikko, Napoleon I:n aikana (1807—1809) sisäasiainministeri.—126.

Crompton, Samuel (1753—1827), tunnettu englantilainen keksijä.—169, 354.

D

Danton, Georges Jacques (1759—1794), yksi 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen etevistä toimihenkilöistä, jakobiinien oikeistosiiven johtaja.—488, 489.

Davy, Humphry (1778—1829), etevä englantilainen tiedemies, kemisti ja fyysikko.—151, 166.

Demokritos (n. 460—n. 370 eaa.), suuri muinaiskreikkalainen materialistifilosofi, yksi atomiopin alullepanijoista.—494, 497.

Demosthenes (384—322 eaa.), tunnettu muinaiskreikkalainen puhuja ja poliitikko, vastusti Kreikan alistamista Makedonian herruuteen.—489.

Descartes, René (1596—1650), etevä ranskalainen dualistifilosofi, matemaatikko ja luonnontutkija.—493—495, 498, 500, 502.

Desmoulins, Camille (1760—1794), ranskalainen lehtimies; 1700-luvun porvarillisen vallankumouksen toimihenkilö, oikeistojakobiini.—238.

Destutt de Tracy, Antoine Louis Claude, kreivi (1754—1836), ranskalainen vulgaari taloustieteilijä, filosofiassa sensuaalisti, perustuslaillisen monarkian puoltaja.—239, 276, 379.

Dézamy, Théodor (1803—1850), ranskalainen lehtimies, utopisen kommunismin vallankumouksellisen suuntauksen huomattu edustaja.—501.

Dickens, Charles (kirjailijanimi Boz) (1812—1870), tunnettu englantilainen kirjailija, realisti.—351.

Diderot, Denis (1713—1784), etevä ranskalainen filosofi, mekaniittisen materialismin kannattaja, ateisti, yksi Ranskan vallankumouksellisen porvariston ideologeista, valistaja, ensyklopedistien johtaja.—499.

Dodwell, Henry (k. 1784), englantilainen materialistifilosofi. 498.

Dunoyer, Charles (1786—1862), ranskalainen vulgaari taloustieteilijä ja porvarillinen poliitikko.—333.

Duns Scotus, Johannes (n. 1265—1308), keskiajan filosofi, skolastikko; keskiaikana materialismin ensimmäisenä ilmentymänä olleen nominalismin puoltaja; laati monumentaalin teoksen Oksfordilainen kirjoitus.—496.

Dupuis, Charles François (1742—1809), ranskalainen porvarillinen valistaja.—499.

Duveyrier, Charles (1803—1866), ranskalainen kirjailija ja asianajaja, saint-simonisti.—333.

E

Edgar, ks. *Bauer, Edgar*.

Edvard III (1312—1377), Englannin kuningas 1327—1377.—124.

Elizabeth (1533—1603), Englannin kuningatar 1558—1603.—124.

Engels, Friedrich (1820—1895), (elämäkerrallisia tietoja).—170, 174, 241, 350, 378.

Epikuros (n. 341—n. 270 eaa.), etevä muinaiskreikkalainen materialistifilosofi, ateisti.—494.

F

Faucher, Jules (Julius) (1820—1878), saksalainen lehtikirjailija, nuorhegeliläinen; yksi vapaan kaupan kannattajista Saksassa.—385, 434, 438.

Ferrier, François Louis Auguste (1777—1861), ranskalainen vulgaari porvarillinen taloustieteilijä, merkantilismin epigoni.—317, 342—345.

Feuerbach, Anselm (1775—1833), saksalainen lainoppinut, rikosoikeuden asiantuntija; Ludwig Feuerbachin isä.—62.

Feuerbach, Ludwig (1804—1872), suurin ennen Marxia toimineista saksalaisista materialistifilosofeista.—150, 174—176, 258, 288—290, 302, 387, 388, 407, 440, 451—454, 493, 495, 510, 512, 519.

Fichte, Johann Gottlieb (1762—1814), saksalainen filosofi, subjektiivinen idealisti; saksalaisen idealismin edustaja 1700- ja 1800-luvun vaihteessa.—57, 61, 487, 510.

Fourier, Charles (1772—1837), suuri ranskalainen utopistifilosofi.—160, 246, 377, 401, 438, 441, 446, 501, 527, 576, 579, 585, 598, 610.

Foy, Maximilien Sébastien (1775—1825), ranskalainen kenraali.—429.

Fredrik Vilhelm IV (1795—1861), Preussin kuningas 1840—1861.—112, 118—120, 123, 126—128, 130.

Funke, Georg Ludwig Wilhelm, saksalainen teologi, oikeisto-hegeliläinen.—238.

G

Ganilh, Charles (1758—1836), ranskalainen taloustieteilijä ja poliitikko, merkantilismin epigoni.—239.

Gans, Eduard (n. 1798—1839), saksalainen lakitieteen professori, hegeliläinen.—559.

Garnier, Germain (1754—1821), ranskalainen taloustieteilijä ja poliitikko, monarkisti; fysiokraattien koulukunnan seuraaja; Adam Smithin teosten ranskantaja ja arvostelija.—343.

Gaskell, Peter, englantilainen lääkäri, liberaali, porvarillinen lehtimies.—356.

Gassendi, Pierre (1592—1655), tunnettu ranskalainen materialistifilosofi, Epikuroksen atomiopin kannattaja ja tunnetuksiteikijä; fyysikko ja matemaatikko.—494.

Gay, Jules (1807— vuoden 1876 jälkeen), ranskalainen utopistikommunisti.—501.

Goethe, Johann Wolfgang (1749—1832), suuri saksalainen kirjailija ja ajattelija.—282, 283, 555.

Graham, James Robert George (1792—1861), englantilainen valtiomies.—357, 359.

Gratianus, Franciscus (n. 1100-luku), italialainen munkki, kirkko-oikeudellisen koonnoksen laatija.—62.

Grolmann, Carl Ludwig Wilhelm (1775—1829), saksalainen lakimies, rikos- ja siviilioikeutta käsittelevien teosten kirjoittaja.—62.

Grotius, Hugo (1583—1645), hollantilainen tiedemies, lainoppinut; yksi porvarillisen luontaisoikeuden teorian perustanlaskijoista.—398.

Gruppe, Otto Friedrich (1804—1876), saksalainen lehtimies ja idealistifilosofi; 1842 julkaisi pamfletin Bruno Baueria vastaan.—288, 532.

Gärtner, Gustav Friedrich (k. 1841), saksalainen lainoppinut, Bonnin yliopiston professori.—64.

H

Haller, Carl Ludwig (1768—1854), sveitsiläinen lakimies ja historioitsija, itsevaltiuden ja maaorjuuden puolustaja.—238.

Hamilton, Thomas (1789—1842), englantilainen eversti, kirjailija; kirjoitti tutkielman Ihmiset ja tavat Amerikassa.—72, 74, 95.

Hargreaves, James (k. 1778), tunnettu englantilainen keksijä.—169, 354.

Hartley, David (1705—1757), englantilainen lääkäri, materiaalistifilosofi.—498.

Hébert, Jacques René (1757—1794), 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen toimihenkilö; jakobiinien vasemmistosiiven johtaja.—479.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831), suuri saksalainen filosofi, objektiivinen idealisti; kehittänyt perusteellisesti idealistisen dialektiikan.—75, 77, 87, 101, 108, 173—176, 287, 289—296, 301—303, 305—309, 354, 361, 363, 365, 366, 367, 383, 388, 409, 413, 435, 440, 442—445, 448, 449, 451, 452, 466, 471, 479, 493, 499, 501, 502, 507—510, 512, 545, 546, 559, 574, 576, 586, 601.

Heineccius, Johann Gottlieb (1681—1741), saksalainen lainopinut, kirjoitti roomalaisen oikeuden historiaa käsitteleviä teoksia.—57.

Helvétius, Claude Andrien (1715—1771), etevä ranskalainen filosofi, mekanistisen materialismin edustaja, ateisti, yksi Ranskan vallankumousmielisen porvariston ideologeista.—495, 499, 502, 503.

Herwegh, Georg (1817—1875), tunnettu saksalainen runoilija, pikkuporvarillinen demokraatti.—66.

Heß, Moses (1812—1875), saksalainen pikkuporvarillinen lehtimies, 1840-luvun keskivaiheilla kuului »todellisen sosialismin» pääedustajiin.—174, 254.

Hilditch, Richard, 1800-luvun keskivaiheen englantilainen porvarillinen taloustieteilijä.—338.

Hinrichs, Hermann Friedrich Wilhelm (1794—1861), saksalaisen filosofian professori, oikeistohegeliläinen.—449—453, 458, 466, 472, 508, 509, 511, 512.

Hobbes, Thomas (1588—1679), etevä englantilainen filosofi, mekanistisen materialismin kannattaja; hänen yhteiskuntapolitiiset katsomuksensa olivat jyrkästi demokratianvastaisia.—494, 497, 498.

Holbach, Paul Henri (1723—1789), etevä ranskalainen filosofi, mekanistisen materialismin kannattaja, ateisti, yksi Ranskan vallankumousmielisen porvariston ideologeista.—499, 502, 503.

Homeros, tarunomainen muinaiskreikkalainen eepinen runoilija, Iliaksen ja Odysseijan kirjoittaja.—397, 572.

K

Kant, Immanuel (1724—1804), etevä saksalainen filosofi, 1700- ja 1800-luvun vaihteen saksalaisen idealismin perustanlaskija.—60, 61, 559.

Kay-Shuttleworth, James Philipps (1804—1877), englantilainen lääkäri, julkinen toimihenkilö.—123.

Kleanthes (331—232 eaa.), Assoksesta syntyisin ollut muinaiskreikkalainen stoalainen filosofi.—62.

Klein, Ernst Ferdinand (1743—1810), saksalainen lainoppinut, rikos- ja siviilioikeutta käsittelevien teosten kirjoittaja.—60.

Kodros, tarunomainen Ateenan kuningas, jonka kerrotaan eläneen 1100-luvulla eaa.—489.

Kosegarten, Wilhelm (1792—1868), saksalainen taantumuksellinen lehtimies, puolusti maaorjuutta ja propagoi paluuta keskiaikaan.—238.

Krug, Wilhelm Traugott (1770—1842), saksalainen idealistifilosofi.—523.

Köchlin,kehrutehtaan omistaja Eßlingenissä (Württembergissa), protektionisti.—339.

L

Lametrie, Julien (1709—1751), ranskalainen lääkäri, filosofi, mekanistisen materialismin etevä puoltaja.—494, 499.

Lancelotti, Giovanni Paolo (1511—1591), italialainen lakimies, kirkko-oikeuden professori.—62.

Lancizolle, Karl Wilhelm (1796—1871), saksalainen lainoppinut, kirjoitti saksalaisvaltioiden historiasta.—238.

Lauderdale, James, kreivi (1759—1839), englantilainen porvarillinen poliitikko ja taloustieteilijä; arvosteli Adam Smithin teoriaa vulgaarin kansantaloustieteen näkökannalta.—266.

Lauterbach, Wolfgang Adam (1618—1678), saksalainen lainoppinut, laati teoksia roomalaisesta oikeudesta.—62.

Law, John (1671—1729), englantilainen porvarillinen taloustieteilijä, finanssimies, Ranskan finanssiministerinä 1719—1720; tunnettu romahdukseen päättyneestä keinottelusta paperirahan liikkeellelaskussa.—495.

Leclerc, Théophile (synt. 1771), 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen toimihenkilöitä; yksi kaupunkilais- ja maalaisköyhälistön etuja ilmaiseen »raivopäiden» liikkeen johtomiehistä.—486.

Leibniz, Gottfried Wilhelm (1646—1716), suuri saksalainen matemaatikko; idealistifilosofi.—460, 493, 495, 498, 499.

Leo, Heinrich (1799—1878), saksalainen historiantutkija ja lehtimies, Preussin junkkerivallan ideologeja.—238.

Le Roy, Henry (hollanniksi De Roy, latinaksi Regius) (1598—1679), hollantilainen lääkäri, filosofi, mekanistisen materialismin alkukauden edustaja.—494.

Lessing, Gotthold Ephraim (1729—1781), suuri saksalainen kirjailija, kriitikko ja filosofi, 1700-luvun etevimpiä valistajia.—60.

Liebig, Justus von (1803—1873), huomattava saksalainen tiedemies, yksi agrokemian perustajista.—151, 166.

List, Friedrich (1789—1846), saksalainen vulgaari taloustieteilijä, äärimmäisen protektionismin puoltaja.—106, 143, 312—327, 333, 334—338, 342, 344.

Locke, John (1632—1704), etevä englantilainen dualistifilosofi, sensualisti; porvarillinen taloustieteilijä.—493, 496, 498, 499, 501, 502.

Loudon, Charles (1801—1844), englantilainen lääkäri, tehdastyöläisten työoloja tutkivan lautakunnan jäsen.—187.

Loustallot, Elisée (1762—1790), ranskalainen lehtimies, vallankumouksellinen demokraatti, 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen toimihenkilö.—439.

Luden, Heinrich (1700—1847), saksalainen porvarillinen historioitsija, professori Jenassa.—60.

Ludvig XIV (1638—1715), Ranskan kuningas 1643—1715.—407.

Ludvig Filip (1773—1850), Orléansin herttua, Ranskan kuningas 1830—1848.—199.

Lukianos (n. 120—n. 180), etevä muinaiskreikkalainen satiiirikko, ateisti.—106.

Luther, Martti (1483—1546), reformaation huomattavia toimihenkilöitä, protestanttisuuden (luterilaisuuden) perustaja Saksassa; saksalaisen porvariston ideologi; vuoden 1525 talonpoikaisodassa asettui ruhtinaiden puolelle kapinaan nousseita talonpoikia ja kaupunkilaisköyhähälistöä vastaan.—110.

Lykurgos, Spartan tarunomainen lainsäätäjä, joka eli tarun mukaan 800—700-luvuilla eaa.—489.

M

McCulloch, John Ramsay (1789—1864), englantilainen porvarillinen taloustieteilijä, vulgaarin kansantaloustieteen edustaja.—122, 142, 147, 239, 317—319, 338.

Malebranche, Nicolas (1638—1715), ranskalainen idealistifilosofi, metafysiikko.—493, 495, 498, 500.

Malthus, Thomas Robert (1766—1834), englantilainen pappi, taloustieteilijä; porvarillistuneen maaylimystön ideologi; kapitalismin puolustaja, ihmisvihaa uhkuvan väestöteorian saarnaaja.—124, 141, 142, 162—166, 266.

Mandeville, Bernard (1670—1733), englantilainen demokraattinen moralistikirjailija ja taloustieteilijä.—501.

Marat, Jean Paul (1743—1793), ranskalainen lehtikirjailija, 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen etevä toimihenkilö, jakobiinien johtaja.—438.

Marshall, John (1783—1841), englantilainen taloustieteilijä ja tilastomies.—198.

Martin du Nord, Nicolas Ferdinand (1790—1847), ranskalainen asianajaja ja poliitikko; vuodesta 1840 oikeusasiain ja kulttien ministeri, finanssiporvariston edustaja.—481, 483.

Marx, Eduard (1826—1837), Karl Marxin veli.—64.

Marx, Heinrich (1777—1838), Karl Marxin isä, asianajaja, oikeusneuvos Trierissä.—55, 56, 64—65.

Marx, Henriette (1787—1863), Karl Marxin äiti.—64—65.

Marx, Karl (1818—1883) (elämäkerrallisia tietoja).—97, 118, 133, 173, 174, 176, 350, 445, 470.

Menzel, Wolfgang (1798—1873), saksalainen taantumuksellinen kirjailija ja kirjallisuudenarvostelija, nationalisti.—528.

Mill, James (1773—1836), englantilainen porvarillinen taloustieteilijä ja filosofi; Ricardon teorian profanoija; filosofisissa asenteissa seurasi Benthamia.—142, 234, 239, 242, 268, 269, 277—279, 319, 338.

Miltiades (k. 489 eaa.), muinaiskreikkalainen sotapäällikkö ja valtiomies; hänen johdollaan ateenalaiset voittivat persialaiset Marathonin taistelussa.—489.

Mirabeau, Honoré Gabriel (1749—1791), 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen huomattava toimihenkilö, suurporvariston ja porvarillistuneen aateliston etujen puoltaja.—318.

Molière, Jean Baptiste (1622—1673), suuri ranskalainen draamakirjailija.—406.

Monteil, Amans Alexis (1769—1850), ranskalainen porvarillinen historioitsija.—425.

Montyon, Antoine (1733—1820), ranskalainen filantrooppi, uhrasi osan suuresta omaisuudestaan »hyveellisyyspalkinnon» perustamiseen.—571.

Mühlenbruch, Christian Friedrich (1785—1843), saksalainen lainoppinut, roomalaisen oikeuden tuntija.—62.

Möser, Justus (1720—1794), saksalainen historikko ja lehtimies, saksalaisen konservatiivisen porvariston etujen ilmaisija.—238.

N

Napoleon I Bonaparte (1769—1821), Ranskan keisari 1804—1814 ja 1815.—126, 127, 130, 317—318, 340, 342, 438, 449, 491, 492.

Nauwerck, Karl (1810—1891), saksalainen lehtimies; kuului berliiniläiseen nuorhegeliläisten Vapaat-kerhoon.—359—361.

Newton, Isaac (1642—1727), suuri englantilainen fyysikko, tähtitieteilijä ja matemaatikko; perusti mekaniikan tieteenä.—494.

O

Origenes aleksandrialainen (n. 185—254), kristillinen teologi, yksi ns. kirkkoisistä.—534.

Owen, Robert (1771—1858), suuri englantilainen utooppinen sosialisti.—250, 441, 501, 569.

Ovidius (Publius Ovidius Naso) (43 eaa.—n. 17 jaa.), etevä roomalainen runoilija.—60.

P

Paalzow, Henriette (1788—1847), saksalainen kirjailijatar.—364.

Parny, Evariste Désiré, varakreivi (1753—1814), ranskalainen runoilija.—423.

Pecchio, Guisepppe (1785—1835), italialainen kirjailija ja julkisuudennmies; laati useita teoksia historiasta ja kansantaloustieteestä.—317.

Pecqueur, Constantin (1801—1887), ranskalainen taloustieteilijä, utooppinen sosialisti.—187, 199.

Pindaros (n. 518—n. 442 eaa.), muinaiskreikkalainen lyyriksen runoilija, juhlaodien sepittäjä.—336.

Piso (Lucius Calpurnius Piso) (synt. 101 eaa.), roomalainen konsuli 58 eaa., Julius Caesarin kannattaja.—489.

Planck, Karl Christian (1819—1880), saksalainen protestanttinen teologi, idealistifilosofi.—466.

Platon (n.427—n.347 eaa.), muinaiskreikkalainen idealistifilosofi, orjanomistaja-aristokratian ideologi.—559.

Priestley, Joseph (1733—1804), tunnettu englantilainen tiedemies, kemisti, materialistifilosofi.—498.

Proudhon, Pierre Joseph (1809—1865), ranskalainen lehtimies, pikkuporvariston ideologi, yksi anarkismin alullepanijoista.—132, 184, 229, 230, 246, 270, 273, 274, 367—381, 382, 385, 386, 389—405, 598—611.

Q

Quesnay, François (1694—1774), suuri ranskalainen taloustieteilijä, fysiokraattien koulukunnan perustaja; ammatiltaan lääkäri.—243.

R

Reichardt, Carl, berliiniläinen kirjansitoja, avusti »Allgemeine Literatur-Zeitungia».—351, 353, 385, 434.

Reimarus, Hermann Samuel (1694—1768), saksalainen deistifilosofi ja kielentutkija, 1700-luvun valistuksen edustajia Saksassa.—63.

Ricardo, David (1772—1823), englantilainen taloustieteilijä, porvarillisen klassisen kansantaloustieteen huomattavin eteenpäinviejä.—122, 142, 147, 152, 200, 234, 239, 242, 266, 267, 279, 319, 320, 337, 338, 341, 377, 379.

Riesser, Gabriel (1806—1863), saksalainen lehtimies, syntyään juutalainen; puolusti juutalaisten yhdenvertaisuutta.—455—459, 479.

Robespierre, Maximilien (1758—1794), 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen merkkimies, jakobiinien johtaja, vallankumouhallituksen päämies 1793—1794.—88, 487, 488, 489.

Robinet, Jean Baptiste René (1735—1820), ranskalainen materialistifilosofi.—499.

Rohmer, Friedrich (1814—1856), saksalainen idealistifilosofi.—597.

Rohmer, Theodor (1820—1856), saksalainen lehtimies.—597.

Rotteck, Karl Wenzelsaus von (1775—1840), saksalainen porvarillinen historioitsija ja poliitikko, liberaali.—491.

Rousseau, Jean Jacques (1712—1778), etevä ranskalainen valistaja, demokraatti, pikkuporvariston ideologi.—92.

Roux, Jacques (1752—1794), 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen toimihenkilö, »raivopäiden» virtauksen johtomiehiä; virtaus ilmensi kaupunkilais- ja maalaisköyhälistön etuja.—486.

Roux-Lavergne, Pierre Célestin (1802—1874), ranskalainen historioitsija, idealistifilosofi.—88, 597.

Ruge, Arnold (1802—1880), saksalainen lehtikirjailija, nuorhegeliläinen, porvarillinen radikaali; vuoden 1866 jälkeen kansallisliberaali.—118—121, 123, 126—128, 131—138, 520.

Russel, John (1792—1878), englantilainen valtiomies, whigpuolueen johtajia, pääministeri (1846—1852 ja 1865—1866).—357.

Rutenberg, Adolf (1808—1869), saksalainen lehtimies, nuorhegeliläinen; vuoden 1866 jälkeen kansallisliberaali.—63, 64.

S

Sack, Karl Heinrich (1789—1875), saksalainen protestanttinen teologi, professori Bonnissa.—587.

Saint-Just, Louis Antoine (1767—1794), 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen merkkimiehiä, jakobiinien johtajia.—488, 489, 490.

Saint-Simon, Henry (1760—1825), suuri ranskalainen utooppinen sosialisti.—239, 246, 332, 377, 401.

Savigny, Friedrich Karl (1779—1861), saksalainen lainoppinut, oikeustieteessä kehkeytyneen taantumuksellisen historiallisen koulukunnan päämies.—58, 62.

Say, Jean Baptiste (1767—1832), ranskalainen porvarillinen taloustieteilijä, vulgaarin kansantaloustieteen edustaja.—147—

150, 190, 194, 202, 203, 205, 206, 234, 242, 266, 277—279, 317—318, 321, 377, 392, 393.

Say, Louis, Auguste (1774—1840), ranskalainen taloustieteilijä, J. B. Sayn veli.—319, 342.

Schelling, Friedrich Wilhelm (1775—1854), saksalainen filosofi, 1700- ja 1800-luvun vaihteen saksalaisen idealismin edustaja; myöhemmin tieteen silmitön vihaaja, uskonnon puolustaja.—62, 456, 528.

Schmidt, Karl, Julius Wunderin kirjakauppaliikkeen asiamies Leipzigiissä.—63.

Schmidthänner, berliiniläinen asessori, Karl Marxin tuttava.—64.

Schulz, Wilhelm (1797—1860), saksalainen lehtimies, vuosien 1848—1849 vallankumouksen osanottaja, kuului Frankfurтин kansalliskokouksen vasemmistosiipeen.—185, 186, 187, 198, 202.

Serra, Antonio (1600-luvun ensimmäinen neljännes), italialainen taloustieteilijä, ensimmäisiä merkantilisteja.—317.

Shakespeare, William (1564—1616), suuri englantilainen kirjailija.—282—284, 425.

Sieyès, Emmanuel Joseph (1748—1836), ranskalainen apotti, 1700-luvun Ranskan porvarillisen vallankumouksen toimihenkilö, suurporvariston edustaja.—378.

Sismondi, Jean Charles Léonard Simonde de (1773—1842), sveitsiläinen taloustieteilijä, kapitalismin pikkuporvarillinen arvostelija.—200, 238, 319—322, 379.

Skarbek, Frédéric, kreivi (1792—1866), puolalainen julkisuudennies ja taloustieteilijä, Adam Smithin seuraaja.—277, 279, 280.

Smith Adam (1723—1790), englantilainen taloustieteilijä, klassisen porvarillisen kansantaloustieteen suurimpia edustajia.—141, 142, 145, 152, 177, 181, 190—197, 201—210, 234, 235, 241—243, 275, 277—279, 314—316, 319, 321, 322, 326, 338, 342—344, 377, 379, 400, 602.

Solger, Karl Wilhelm Ferdinand (1780—1819), saksalainen mystillinen filosofi, taiteenteoreetikko.—60.

Spinoza, Benedictus (Baruch) (1632—1677), huomattava hollantilainen materialistifilosofi, ateisti.—493, 496, 498, 500, 507, 508, 511.

Stein, Lorenz (1815—1890), saksalainen lakimies, valtiontutkija, Preussin hallituksen salainen asiamies.—504.

Stewart, Dugald (1753—1828), skotlantilainen filosofi, idealisti, ns. terveen järjen suuntauksen edustaja.—316.

Strauss, David Friedrich (1808—1874), saksalainen filosofi ja lehtimies, tunnettuja nuorhegeliläisiä; vuoden 1866 jälkeen kansallisliberaali.—287, 445, 466, 507, 508, 509, 510, 514.

Sue, Eugène (1804—1857), ranskalainen kirjailija, tunnettu yhteiskunnallisista poroporvarillisista sentimentaaleista romaani-

neista.—406—408, 414, 415, 419—421, 423, 425, 429, 430, 431, 432, 542, 546, 549, 561—563, 566—570, 571—573, 580, 586—588.

Szeliga, ks. *Zychlinski*, *Franz*.

T

Tacitus, Publius Cornelius (n. 55—n. 120), tunnettu roomalainen historioitsija.—60.

Thibaut, Anton Friedrich Justus (1772—1840), saksalainen oikeusoppinut, siviilioikeuden erikoistuntija, historian tutkija ja roomalaisen oikeuden arvostelija.—57.

Thompson, Thomas Perronet (1783—1869), englantilainen porvarillinen poliitikko, vulgaari taloustieteilijä, freetraderi.—152.

Tocqueville, Alexis (1805—1859), ranskalainen porvarillinen historioitsija ja poliitikko.—72, 568.

Tristan, Flora (1803—1844), ranskalainen kirjailijatar, pikku-porvarillisen utooppisen sosialismin kannattaja.—362—363, 570.

U

Ure, Andrew (1778—1857), englantilainen kemisti, vulgaari taloustieteilijä, freetraderi.—169, 336.

V, W

Wade, John (1788—1875), englantilainen lehtimies, taloustieteilijä ja historioitsija.—158, 168.

Watt, James (1736—1819), huomattava englantilainen keksijä, rakensi höyrykoneen.—151, 522.

Weil, Carl (1806—1878), saksalainen liberaali lehtikirjailija, vuodesta 1851 itävaltalainen viranomainen.—539.

Weitling, Christian Wilhelm (1808—1871), Saksan työväenliikkeen aktivisti sen alkuvaiheilla, yksi utooppisen tasanjakokommunismin teoreetikoista; ammatiltaan räätäli.—132, 174.

Welcker, Karl Theodor (1790—1869), saksalainen oikeusoppinut, liberaali lehtimies, 1848 Frankfurтин kansalliskokouksen jäsen, kuului oikeistomieliseen keskustaan.—491.

Wenning-Ingenheim, Johann Nepomuk (1790—1831), saksalainen lainoppinut, siviilioikeuden professori Landshutin ja Münchenin yliopistoissa.—62.

Vergilio, Polidorus (n. 1470—1555), Englannissa asunut italialainen, useiden historia-aiheisten kirjojen tekijä.—426.

Westphalen, Jenny von (1814—1881), vuodesta 1843 Karl Marxin puoliso, hänen ystävänsä ja apulaisensa.—56, 63—65.

Vidocq, François Eugène (1775—1857), ranskalainen kriminaalirikollinen, poliisin salainen asiamies; hänen nimelleen pannaan Vidocqin muistelmat; nimestä on tullut yleisnimi, jolla tarkoitetaan ovelaa urkkijaa ja huijaria. —428, 540.

Wigand, Otto (1795—1870), saksalainen kustantaja ja kirja-kauppias, toiminimen omistaja Leipzigissä, kustansi radikaalimielisten kirjailijoiden teosten julkaisua.—63, 64.

Vilhelm I (1781—1864), Württembergin kuningas 1816—1864.—339.

Villegardelle, François (1810—1856), ranskalainen lehtikirjailija, fourieristi, sittemmin utopistikommunisti.—250.

Vincke, Friedrich Wilhelm Ludwig von, paroni (1774—1844), preussilainen valtiomies, maaomaisuutta koskevan teoksen kirjoittaja.—238.

Winckelmann, Johann Joachim (1717—1768), saksalainen antiikkitaiteen historikko, Saksan 1700-luvun valistuksen edustaja.—60.

Wolff, Christian (1679—1754), saksalainen idealistifilosofi, metafysiikko.—421.

Volney, Constantin François (1757—1820), ranskalainen porvarillinen valistaja, deistifilosofi.—499.

Voltaire, François Marie (1694—1778), ranskalainen deistifilosofi, satiirikko, historiantutkija; 1700-luvun porvarillisen valistuskauden merkkimies; taisteli yksinvaltiutta ja katolisuutta vastaan.—316, 495.

Voss, Johann Heinrich (1751—1826), saksalainen runoilija, Homeroksen, Vergiliuksen ym. muinaisten runoilijain teosten saksantaja.—572.

Z

Zychlinski, Franz (1816—1900), preussilainen upseeri, nuorhegeliläinen, avusti Bruno Bauerin julkaisuja Szeliga nimisenä.—405—408, 413—421, 423—433, 444, 539, 540, 543—546, 555—559, 561, 566, 572, 573, 576, 578, 579, 586, 594, 595.

SISÄLTÖ

<i>Alkusanat</i>	5
<i>V. I. Lenin.</i> KARL MARX	7
<i>V. I. Lenin.</i> FRIEDRICH ENGELS	45
<i>K. Marx.</i> KIRJE ISÄLLE	55
<i>K. Marx.</i> JUUTALAIKYSYMYKSESTÄ	66
<i>K. Marx.</i> HEGELIN OIKEUSFILOSOFIAN KRITIIK- KIÄ. Johdanto	101
<i>K. Marx.</i> KRIITTISIÄ REUNAHUOMAUTUKSIA »PREUSSILAISEN» ARTIKKELIIN »PREUSSIN KU- NINGAS JA YHTEISKUNNALLINEN UUDISTUS»	118
<i>F. Engels.</i> ÄÄRIVIIVOJA KANSANTALOUSTIETEEN ARVOSTELUKSI	139
<i>K. Marx.</i> TALOUDELLIS-FILOSOFISET KÄSIKIRJOI- TUKSET 1844	171
ESIPUHE	173
[ENSIMMÄINEN KÄSIKIRJOITUS]	177

TYÖPALKKA	177
PÄÄOMANVOITTO	190
1. Pääoma	190
2. Pääomanvoitto	191
3. Pääoman valta työhön ja kapitalistin vaikuttimet	193
4. Pääomien kasautuminen ja kapitalistien keskinäinen kilpailu	194
MAANKORKO	203
[VIERAANTUNUT TYÖ]	217
[TOINEN KÄSIKIRJOITUS]	233
[YKSITYISOMISTUKSEN SUHTEET]	233
[KOLMAS KÄSIKIRJOITUS]	241
[YKSITYISOMISTUKSEN OLEMUS KANSANTALOUSTIETEEN HEIJASTAMANA]	241
[KOMMUNISMI]	246
[TARPEET, TUOTANTO JA TYÖNJAKO]	262
[RAHA]	281
[HEGELIN DIALEKTIIKAN JA YLEENSÄ FILOSOFIAN KRITIIKKIÄ]	287
<i>K. Marx.</i> FRIEDRICH LISTIN KIRJASTA »KANSANTALOUSTIETEEN KANSALLINEN JÄRJESTELMÄ»	312
[I Yleinen luonnehdinta Lististä]	312
[7] II Tuotantovoimien teoria ja vaihtoarvojen teoria	326
[III Katkelmia III luvusta]. [Maankorko]	337
IV Herra List ja Ferrier	342
<i>K. Marx, F. Engels.</i> PYHÄ PERHE ELI KRIITTISEN KRITIIKIN KRITIIKKIÄ. Bruno Baueria ja kumppaneita vastaan	347
ESIPUHE	349
<i>I luku.</i> Kriittinen kritiikki kirjansitojamestarin hahmossa eli kriittinen kritiikki herra Reichardtina (<i>Engels</i>)	351

<i>II luku.</i> Kriittinen kritiikki »Mühleignerina» eli kriittinen kritiikki herra Jules Faucherina (<i>Engels</i>)	354
<i>III luku.</i> Kriittisen kritiikin perusteellisuus eli kriittinen kritiikki herra J.:nä (Jungnitzina?) (<i>Engels</i>)	360
<i>IV luku.</i> Kriittinen kritiikki tiedostamisen tyyneytenä eli kriittinen kritiikki herra Edgarina	362
1. Flora Tristanin »Työväenliitto» }	362
2. Béraud ilotyöistä } (<i>Engels</i>)	363
3. Rakkaus (<i>Marx</i>) }	364
4. Proudhon }	367
Luonnehtiva käännös n:o 1	368
Kriittinen huomautus n:o 1	377
Kriittinen huomautus n:o 2	381
Luonnehtiva käännös n:o 2	385
Kriittinen huomautus n:o 3	386
Luonnehtiva käännös n:o 3	392
Kriittinen huomautus n:o 4	398
Luonnehtiva käännös n:o 4	401
Kriittinen huomautus n:o 5	402
<i>V luku.</i> Kriittinen kritiikki salaisuuksien kaupustelijana eli kriittinen kritiikki herra Szeligana (<i>Marx</i>)	406
1. »Sivilisaatiossa tapahtuvan villiytymisen salaisuus» ja »valtiollisen oikeudettomuuden salaisuus»	407
2. Spekulaatiivisen konstruktion salaisuus	409
3. »Sivistyneen yhteiskunnan salaisuus»	414
4. »Oikeamielisyyden ja hurskauden salaisuus»	424
5. »Salaisuus-pilkkaa»	426
6. Naurukyyhky (<i>Rigolette</i>)	430
7. »Pariisin salaisuuksien» maailmantila	432
<i>VI luku.</i> Absoluuttinen kriittinen kritiikki eli kriittinen kritiikki herra Brunona	434
1. Absoluuttisen kritiikin ensimmäinen sotaretki (<i>Marx</i>)	
a) »Henki» ja »joukko»	434
b) Juutalaiskysymys n:o 1. Kysymysten asettelu	434

c) Hinrichs n:o 1. Salamyhkäisiä viittauksia politiikkaan, sosialismiin ja filosofiaan	445 449
2. Absoluuttisen kritiikin toinen sotaretki	451
a) Hinrichs n:o 2. »Kritiikki» ja »Feuerbach». Filosofian kirus (<i>Engels</i>)	451
b) Juutalaiskysymys n:o 2. Kriittisiä havaintoja sosialismista, lainsäädännöstä ja politiikasta (kansallisuudesta) (<i>Marx</i>) . .	454
3. Absoluuttisen kritiikin kolmas sotaretki (<i>Marx</i>) . .	461
a) Absoluuttisen kritiikin itsepuolustus. Sen »poliittinen» menneisyys	461
b) Juutalaiskysymys n:o 3	470
c) Kriittinen taistelu Ranskan vallankumousta vastaan	485
d) Kriittinen taistelu ranskalaista materialismia vastaan	492
e) Sosialismin lopullinen tappio	504
f) Absoluuttisen kritiikin spekulatiivinen kehäkierto ja itsetietoisuuden filosofia	507
VII luku. Kriittisen kritiikin kirjeenvaihto	516
1. Kriittinen joukko (<i>Marx</i>)	516
2. »Epäkriittinen joukko» ja »kriittinen kritiikki»	521
a) »Paatunut joukko» ja »tyydyttymätön joukko» (<i>Marx</i>)	521
b) »Pehmeäsydäminen» ja »lunastuksen tarpeessa oleva» joukko (<i>Engels</i>)	525
c) Armon vuodatus joukon ylle (<i>Marx</i>)	528
3. Epäkriittis-kriittinen joukko eli kritiikki ja »Berliner Couleur» (<i>Marx</i>)	529
VIII luku. Kriittisen kritiikin maallinen vaellus ja kirkastus eli kriittinen kritiikki Rudolfina, Geroldsteinin ruhtinaana (<i>Marx</i>)	539
1. Teurastajan kriittinen muuttuminen koiraksi, eli Chourineur	540
2. Kriittisen uskonnon salaisuuden paljastus eli Fleur de Marie	543
a) Spekulatiivinen »Päivänkukka»	543
b) Fleur de Marie	546
3. Oikeuden salaisuuksien paljastus	556

a) Maitre d'école eli uusi rangaistusteoria. Eristyssellijärjestelmän paljastettu salaisuus. Lääketieteellisiä salaisuuksia	556
b) Palkinto ja rangaistus. Kaksinkertainen oikeus (taulukkoineen)	569
c) Kulttuurissa esiintyvän raakalaisuuden ja valtiossa esiintyvän oikeudettomuuden voittaminen	572
4. »Katsantokannan» paljastettu salaisuus	573
5. Inhimillisten vaistojen hyväksikäytön salaisuuden paljastus eli Clémence d'Harville	576
6. Naisten vapautuksen salaisuuden paljastus eli Louise Morel	578
7. Kansantaloudellisten salaisuuksien paljastus . . .	580
a) Kansantaloudellisten salaisuuksien teoreettinen paljastus . .	580
b) »Köyhäinpankki»	581
c) Bouquevalin mallitila	583
8. Rudolf, »kaikkien salaisuuksien paljastettu salaisuus»	585
<i>IX luku. Kriittinen viimeinen tuomio (Marx)</i>	596
Historialliset jälkisanat	597
MARX PAVEL VASILJEVITS ANNENKOVILLE . . .	598
Selityksiä	615
Nimihakemisto	636

Lukijalle

Kustannusliike Edistys pyytää lukijoita esittämään mielipiteensä tästä kirjasta, suomennoksen laadusta ja kirjan asusta. Kustannusliike on kiitollinen myös muista ehdotuksista ja toivomuksista.

Osoitteemme:

*Zubovski bulvar, 21
Moskova, Neuvostoliitto*